

मकवानपुरबाट प्रकाशित लोकप्रिय 'क' वर्गीको पत्रिका

साझाकुरा

राष्ट्रिय दैनिक

www.sajhakuranews.com

रक्तदान गरौं, स्वस्थ जीवन बिताऔं

- ☑ तपाईं हामीले दिएको एक युनिट रगतले तीनजनासम्मको ज्यान बच्न सक्दछ,
- ☑ हरेक स्वस्थ व्यक्तिले तीन-तीन महिनामा रक्तदान गर्न मिल्दछ,
- ☑ १८ वर्षदेखि ६५ वर्षको उमेरसम्म रक्तदान गर्न सकिन्छ,
- ☑ रगतको अन्य विकल्प नभएकोले रक्तदान नै एकमात्र उपाय हो,
- ☑ रक्तदानमा कुनै धर्म र जात हुँदैन,
- ☑ रक्तदान दानमध्ये सबैभन्दा ठूलो दान अर्थात् जीवन दान हो,
- ☑ प्रयोगमा नआएको रगत सम्बन्धित ठाउँमा फिर्ता गरौं

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड

हेटौंडास्थित प्रदेशसभाबाटै अधिकृत अर्याल पक्राउ

साझाकुरा संवाददाता

हेटौंडा, २४ फागुन/ काभ्रे जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा रहेका दुई विदेशी नागरिकलाई नेपाली नागरिकता दिलाउन भूमिका खेलेको आरोपमा हेटौंडामा कार्यरत एक अधिकृत पक्राउ परेका छन् ।

बुधवार हेटौंडा उपमहानगरपालिका-१०, स्थित बागमती प्रदेशमा सचिवालयमा अधिकृत अर्यालले पनि सुइको नपाएको थियो । आफ्नै कार्यालयका अधिकृत पक्राउ पर्दा सभामुख भुवनकुमार पाठक र उपसभामुख अप्सरा चापागाईंले पनि सुइको नपाएको बुझिएको छ ।

अर्याल यसअघि यातायात कार्यालय काठमाडौं, ठूलो भन्ज्याङमा कार्यरत थिए । यातायात कार्यालयबाट उनी थोरै समय अगाडि मात्रै काजमा प्रदेशसभा सचिवालय आएका हुन् । अर्यालमाथि सुन तस्करीमा संलग्न रहेका दुई चिनियाँ नागरिकलाई नेपाली नागरिकता दिलाएको आरोप छ । अर्याल २०७५ सम्म काभ्रे जिल्ला प्रशासनमा नायवसुब्बा तहमा कार्यरत रहेका थिए । उनले नागरिकताको सनाखत गरेर कम्प्युटर प्रणालीमा प्रविष्ट गराएको प्रहरी अनुसन्धानबाट खुलेको थियो । यो घटनामा प्रहरीको

केन्द्रीय अनुसन्धान ब्यूरो (सीआईबी) ले अनुसन्धान गरिरहेको छ । उपसचिव कृष्णबहादुर कटवाल संयोजकत्वमा रहेको गृह मन्त्रालयको छानबीन समितिले दुई चिनियाँलाई नेपाली नागरिकता दिलाएको पुष्टि गर्दै तत्कालीन अधिकृत खरेल र नासु अर्याललाई कारबाही सिफारिस गरेको थियो । समितिको प्रतिवेदनका आधारमा सिआईबीले अनुसन्धान गरिरहेका दुई नागरिकलाई पक्राउ गरेका छन् । काभ्रे प्रहरीको अनुरोधमा अर्याललाई बुधवार प्रदेशसभा सचिवालयबाटै जिफ्रका मकवानपुरको टोलीले पक्राउ गरेको हो । अर्यालसहितका कर्मचारी मार्फत काभ्रे प्रशासनले सुन तस्करीका वंशजका आधारमा नागरिकता दिइएको प्रहरी अनुसन्धानबाट

खुलेको थियो । काभ्रे जिल्ला प्रशासनबाट २० पुस २०७४ मा तिब्बती मूलका बेलिजयन नागरिक दावा छिरेड र चिनियाँ नागरिक दावाजिन वाङलाई वंशजका आधारमा नागरिकता जारी भएको थियो । छिरेड र वाङ सुन तस्करी घटनामा पक्राउ परेपछि फर्जी विवरणबाट नागरिकता बनाएको रहस्य बाहिर आएको थियो ।

सिआईबीको अनुसन्धानबाट काभ्रे प्रशासनले विदेशी नागरिकलाई नागरिकता दिलाउन नयाँ नागरिकता जारी र राहदानीसम्बन्धी फाँटमा भेपेट्याउनु खरेलसँगै अर्याललाई पनि पठाइएको खुलेको थियो । नयाँ नागरिकता जारी र राहदानीसम्बन्धी फाँटका अर्का प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सीताराम थापालाई हटाएर

खरेल र अर्याललाई लभिएको भोलिपल्टै छिरेड र वाङको नागरिकता बनाएको अनुसन्धानबाट देखिएको हो । त्यतिबेला काभ्रेको प्रमुख जिल्ला अधिकारी शिवप्रसाद सिंङ्गा थिए । दावाले नीमा तामाङका नाममा र वाङले पासाङ तामाङका नाममा नागरिकता लिएको अनुसन्धानबाट खुलेको थियो । नागरिकता सनाखत गराउने अर्याल र जारी गर्नेमा खरेल रहेको आधारमा उनीहरूमाथि अनुसन्धान भइरहेको हो । दावाले नीमा तामाङका नाममा '३०-०१-७४-११८६८' र अर्का एक चिनियाँले पासाङ तामाङका नाममा '३०-०१-७४-११८६५' नम्बरको नागरिकता लिएका थिए । दावा प्रहरी हिरासतमा र वाङ फरार रहेका छन् ।

आशालाग्दा काम गरेर बाहिरिए स्वास्थ्यमन्त्री जोशी

साझाकुरा संवाददाता

हेटौंडा, २४ फागुन/ बागमती प्रदेशका निवर्तमान मन्त्री उत्तम जोशीले साठै ९ महिना स्वास्थ्य मन्त्रालयको जिम्मेवारी सम्हालेर बुधवार राजीनामा दिएका छन् । स त्ता स मी क र णा मा फेरबदल आएसँगै नेपाली कांग्रेसबाट मन्त्री नियुक्त भएका जोशीले बुधवार प्रदेशका कांग्रेसका ६ जना मन्त्रीसँगै राजीनामा बुझाएका हुन् । सरकारबाट बाहिरिएसँगै जोशीले आफ्नो ९ महिने कार्यकालको समीक्षा गरेका छन् । उनले स्वास्थ्यक्षेत्रमा गरेका आधा दर्जन आशालाग्दा कामले चर्चा पाएको थियो । अस्पतालमा निःशुल्क बेड शुल्कदेखि एम्बुलेन्स व्यवस्थापन र पूर्वाधार निर्माणमा उनको काम आशालाग्दो थियो ।

२०८० जेठ ७ मा नेपाली कांग्रेसबाट मन्त्री नियुक्त भएका जोशीले स्वास्थ्यक्षेत्रमा गुणस्तर कायम गर्न र सहज सेवा प्रवाहमा आफूले भूमिका खेल्न सकेको अनुभव गरेको बताए । राजनीतिक र कर्मचारीको समस्याका कारण केही अट्टेरा परिस्थितिलाई समाधान गर्दै अघि बढ्न सफल भएको उनले बताए । नागरिकको सेवामा समर्पित भएर सुशासन र आर्थिक मितव्ययिता कायम गर्न सके सबै चुनौतीको सहजै सामना गर्न सकिने उनले बताए । 'बागमती प्रदेशको स्वास्थ्यक्षेत्रको विकासमा ९ महिनाको अवधि महत्त्वपूर्ण रह्यो । एक सफल भएको उनले बताए । उनका अनुसार विगतको सरकारको तुलनामा आफ्नो साठै ९ महिनाको कार्यकाल निकै फलदायी रहेको बताए । आफू मन्त्री नियुक्त भएदेखि प्रदेश सरकारलाई सफल बनाउन विभिन्न योजनाका साथ काम गर्दै अघि बढेको उनको भनाई छ । मन्त्री निष्पक्ष र पारदर्शी भएर काम गर्ने इच्छाशक्ति भएका असहज वातावरणमा पनि काम गर्न सकिन्छ भन्ने आफूले अनुभव गरेको उनले बताए । नागरिकको सेवामा समर्पित भएर सुशासन र आर्थिक मितव्ययिता कायम गर्न सके सबै चुनौतीको सहजै सामना गर्न सकिने उनले बताए ।

हिसाबले यो अवधिमा स्वास्थ्यसेवाको क्षेत्रमा ठूलै फड्को मार्न सकियो । काम गर्ने क्रममा समीक्षा र रिपोर्टिङ अत्यन्त जरुरी रहन्छ । नागरिकको गुनासो सहज, सुलभ र स्तरीय सेवा रहेकाले त्यसमा खरो उत्रन जरुरी हुन्छ, उनले भने । ९ महिना १६ दिन प्रदेश सरकार स्वास्थ्य मन्त्रालयको जिम्मेवारी बहन गरेका उनले आफ्नो कार्यकाल सन्तोषजनक रहेको बताए । केही समय राजनीतिक परिवर्तनका कारण कर्मचारी व्यवस्थापनमा भ्रष्टाचार व्यहोरेका उनले आफ्नो कार्यकालमा प्राथमिक अस्पतालमा बिरामी भर्ना सेवा निःशुल्कदेखि सुत्केरी तथा गर्भवती महिलाको हवाई उद्धारका योजना कार्यान्वयनमा ल्याएका थिए ।

लागूऔषध ओसारपसारको आरोपमा राई पक्राउ

साझाकुरा संवाददाता

हेटौंडा, २४ फागुन/ मकवानपुरको पूर्वक्षेत्रस्थित बागमती गाउँपालिका-८ शान्तिपुरबाट लागूऔषध नाईट्राभेटसहित एक जनालाई प्रहरीले पक्राउ गरेको छ । बागमती गाउँपालिका वडा नम्बर ८ बस्ने वर्ष २९ को र मेश राईलाई पक्राउ गरिएको जिल्ला प्रहरी कार्यालय मकवानपुरले जानकारी दिएको छ । इलाका प्रहरी कार्यालय फारवारी मकवानपुरबाट खटिएको प्रहरीटोलीले बुधवार लागूऔषध नाईट्राभेट १८५ ट्याब्लेट सहित राईलाई पक्राउ गरेको छ । सडकमा शंकास्पद रूपमा हिँडिरहेको अवस्थामा राईलाई रीतपूर्वक खानतलासी गर्दा उनको

साथबाट लागूऔषध नाईट्राभेट फेला परेको प्रहरीले जनाएको छ । राईलाई नियन्त्रणमा लिएर मकवानपुर जिल्ला अदालतबाट ९ दिनको म्याद अनुमति लिएर थप अनुसन्धान कार्य भइरहेको प्रहरीले जनाएको छ ।

मियाको अध्यक्षातामा कुस्ती संघ

साझाकुरा संवाददाता

हेटौंडा, २४ फागुन/ मकवानपुरमा नेपाल कुस्ती संघको जिल्ला कार्यसमिति गठन भएको छ । जुनेजु मियाको अध्यक्षतामा बिहीबार हेटौंडामा ७ सदस्यीय कार्यसमिति गठन भएको हो । समितिको उपाध्यक्ष प्रकाश सुवेदी, सचिव अलि हुसेन

मियाँ धुनियाँ, कोषाध्यक्ष अल्लाउद्दिन अन्सारी, सदस्यहरूमा जयस मियाँ, अजली श्रेष्ठ र अदाम हुसेन चयन भएका छन् । समितिको सल्लाहकारमा पूर्णभक्त लामा चयन भएका छन् । नेपाल कुस्ती संघका केन्द्रीय कोषाध्यक्ष जस मियाँको प्रमुख आतिथ्यता, संघका केन्द्रीय सदस्य

सानु लामाको विशेष आतिथ्यता तथा जिल्ला खेलकुद विकास समिति मकवानपुरका अध्यक्ष भेष खड्कीको रोहबरमा समिति गठन गरिएको हो । संघले जिल्लामा कुस्तीको खेलाडी उत्पादन र प्रशिक्षणको कार्य अघि बढाउने समितिका अध्यक्ष मियाँले जानकारी दिए ।

सम्पूर्ण ब्राण्डका गाडी एकै ठाउँमा सम्पूर्ण सेवासहित

- ☑ कार वास भित्र/बाहिर
- ☑ वायरिड मर्मत
- ☑ A/C मर्मत तथा ज्याँस रिफिलिङ
- ☑ सेन्सरसम्बन्धी समस्या कम्प्युटरबाट जाँचिने
- ☑ डेन्ट, पेन्ट, प्लाष्टिक/ज्याँस/इलेक्ट्रिक वेल्डिङ
- ☑ टायर ब्यालेन्स, पन्चर र फेर्ने काम मेशिनबाट
- ☑ इन्जिनसम्बन्धी सबै काम

Himalayan Motors Pvt.Ltd.
हेटौंडा, चौकीटोल,
सम्पर्क नं.: ०५७-५९०३३३

खुल्यो! खुल्यो! खुल्यो!

बाजेको सेकुवा कर्नर

हेटौंडा-१०, साप्ती पुलसँजो जोडेको बाँया पट्टी

हाम्रा विशेषताहरू:

- ☑ सेकुवा
- ☑ लोकल खसीको मासु
- ☑ लोकल माछा
- ☑ लोकल कुसुराको मासु
- ☑ खाना, डिडे आदि पाइन्छ ।

होम डेलिभरीको पनि व्यवस्था रहेको छ ।

सुन्ने समय :
(विहान ८:०० बजे देखि राती १०:०० बजेसम्म)

प्रो. दुर्गा प्रसाद भण्डारी

सम्पर्क नं.: ९८४३६९५५५

brother
at your side

Nepal's No.1

Brother Printer निःशुल्क

सर्भिस क्याम्प

र एक्स्प्रेसिज आफर २०८०

School Road
हेटौंडा, मकवानपुर

फागुन २४, २५, २६ गते

Print Shop
Support By Toner House
9855071140 057527041
tonerhouse4@gmail.com

In association with
balego.com **SAGAR**

डाइभिङ्ग सिक्ने तयारीमा हुनुहुन्छ ?

अब निराश नहुनुहोस्...

हामी कहाँ जतिसुकै नजान्ने भएपनि दक्ष तथा अनुभवी प्रशिक्षकद्वारा गाडी सिकाइनुका साथै लाइसेन्स परीक्षा र टायल सहजै पास गर्न सक्ने गरी इन्जिन प्रशिक्षण दिइन्छ ।

हाम्रा विशेषताहरू:

- ☑ अनलाइन फर्म गर्ने सुविधा ।
- ☑ रोड टेस्ट गराइन्छ ।
- ☑ दक्ष प्रशिक्षकहरूद्वारा प्रशिक्षण ।
- ☑ लाइसेन्स टायलको प्राविधिक ज्ञान दिइन्छ ।
- ☑ गाडीको पार्टपूजासम्बन्धी सम्पूर्ण ज्ञान दिइन्छ ।

सम्पर्क कार्यालय:
सितलमहल चोकबाट
ॐ हल जाने बाटोमा

के. के. डाइभिङ्ग प्रशिक्षण केन्द्र
हेटौंडा-५, पिप्ले, मकवानपुर

सम्पर्क: ९८४५७०९४५७, ९८५०८८६९४, ९८४५६२३५६९

राजाकुरा
हाम्रो कुरा

तामाङ पाठ्यक्रम प्रशिक्षण

थाहा नगरपालिकाले तामाङ जातिको मातृभाषामा स्थानीय बालबालिकालाई पठनपाठन गराउने तयारी गरेको छ । मातृभाषा सबै जातिको नागरिकको नैसर्गिक अधिकार हो । शिशुको बोली फुट्ने समयदेखि नै मातृभाषामा बोल्न सिकाउने कार्यलाई महत्वपूर्ण मानिन्छ । मातृभाषामा बालबालिकालाई पढाउनु कार्य थप जरुरी छ । किन भने कतिपय बालबालिकाले मातृभाषामा बोलचाल गरेको बुझ्ने तर, नेपाली वा अंग्रेजी भाषा नबुझ्ने पनि छन् । सकिन्छ भने तामाङ भाषा मात्र नभई संगोटा लिपिको पनि जानकारी गराउनु पर्दछ । नेपाल भाषाको रंजना लिपि जति सहज संगोटा लिपि उपलब्ध छैन ।

लिपिका बारेमा अध्ययन गर्न गराउन धेरै ढिलाई भइसक्यो । स्थानीय तहको भाषा नीतिनिर्माण तथा तामाङ मातृभाषा शिक्षा कार्यक्रम थाहा नगरपालिकामा सुरु भएपछि तामाङ भाषा, लिपि प्रवर्द्धन तथा पाठ्यक्रम प्रबोधकरण अन्तर्गत तीनदिने पुनर्ताजगी कार्यक्रम थाहामा हाल सम्पन्न भएको छ । नेपाल तामाङ घेडुङ थाहानगर तथा जिल्ला समन्वय समिति, थाहा नगरपालिकाको समन्वयमा तीनदिने पुनर्ताजगी गरिएको हो । मातृभाषा तथा स्थानीय विषयमा शिक्षा गुणास्तरीय तथा वैज्ञानिक शिक्षाको सुनिश्चितता भन्ने उद्देश्यकासाथ थाहा नगरपालिकामा यो कार्यक्रमको सुरुवात गरिएको हो । जिल्लाका १० स्थानीय तहमध्ये मातृभाषा तथा स्थानीय विषय कार्यक्रम गराउँनेमा पहिलो पालिका थाहा नगरपालिका भएको दावी गरिएको छ । मातृभाषामा शिक्षा भनेको व्यक्तिले बोल्ने पहिलो भाषा हो । यही भाषामा पठनपाठन गर्नु भनेको यही भाषा बालबालिकाले राम्रोसँग बुझ्नु पनि हो । यो विषयले विश्वका विभिन्न देशमा मौलिकअधिकार सरहको अधिकार प्राप्त गरेको छ । मातृभाषा भन्दा अन्य भाषाको प्रचलन बढी भएको ठाउँमा मातृभाषा शिक्षाका विषयले महत्व पाएको छ । मातृभाषामा शिक्षा दिनु भनेको विद्यालयमा अध्ययनरत बालबालिकालाई उसैको घरमा बोलिने भाषा बोलेर शिक्षणसिकाइ गर्ने पद्धति हो । कुनैपनि समुदायका बालबालिकालाई आफ्नै मातृभाषामा शिक्षा दिनसकेको खण्डमा बालबालिकाले राम्रोसँग बुझ्न सक्छन् । थाहाको सामुदायिक विद्यालयमा कम्तिमा कक्षा १-३ सम्म मातृभाषाको माध्यमबाट शिक्षा दिइने नगरपालिकाले जनाएको छ ।

त्यसभन्दा माथि मातृभाषा विषय पढाउन सकिने स्थापित मान्यता र सिद्धान्तलाई व्यवहारमा लागू गरेको नगरपालिकाले जनाएको छ । थाहा नगरभित्रका छोटोमा परेका ३० विद्यालयमाफुट् एकएक जना शिक्षकको उपस्थितिमा मातृभाषाका भाषाविज्ञले तालिम दिएका थिए । नेपालमा मातृभाषामा शिक्षा कार्यक्रम वि.सं. २०५५ देखि सुरु भएको हो । यसका लागि पाठ्यक्रम विकास केन्द्रले २४ वटा मातृभाषामा प्राथमिक तहसम्मको पाठ्यपुस्तक तयार गरेको छ । तर, हाम्रो शिक्षा प्रणालीमा मातृभाषामा पठनपाठन गर्नसके गतिलो संरचनाको विकास हुन सकेको छैन । स्थानीय तहका सरकारले आफ्नो क्षेत्रका सीमान्तकृत, लोपोन्मुख जातिको भाषा, संस्कृति, परम्परा सम्बर्द्धन गर्ने कार्यलाई उच्चप्राथमिकतामा राख्नु जरुरी छ । वनकरिया, बोटे जस्ता सीमान्तकृत जातिको भाषा, संस्कृति, रहनसहन, परम्परा लोप हुने अवस्थामा पुगेको छ । स्थानीय सरकारले संरक्षणमा चासो दिन सकेन भने नयाँ पुस्तामा भाषा, संस्कृति हस्तान्तरण हुनसकेन सम्भावना रहन्छ । त्यसैले स्थानीय सरकारले यो विषयमा सोचनुपर्ने बेला आएको छ ।

महत्वपूर्ण टेलिफोन नम्बरहरू

मकवानपुर प्रहरी

प्रहरी कन्टोल:	१००
जिल्ला ट्राफिक:	५२०५९९
वडा प्रहरी:	५२०२९९
पशुपतिनगर इलाका:	५२०५९९
पालुङ इलाका:	६२०५६७
मनहरी इलाका:	९८५४०९०९११
इलाका फापरखारी:	६२१९८०
इलाका भीमफेदी:	६९९४६२
इलाका मिन:	९८४५२९९३८९
चौकीटोल चौकी:	९७४२५५५४०१
चित्लाङ चौकी:	६२००००
चौघडा चौकी:	९८४४०५४०४४
नेवारपानी चौकी:	९७५४०००२९९
फाखेल चौकी:	९८४५०३९३९८
पदमपोखरी चौकी:	९८४५०९१७८९

एम्बुलेन्स सेवा

नेपाल रेडक्रस:	५२०७११, ९८५४०२६५२
हेटौडा अस्पताल:	५२०३०५
परिवार नियोजन संघ:	५२०७५९, ९८५४०५४००
मनहरी रेडक्रस:	९८५४१०५८२९१
छतिवन रेडक्रस:	९८६१६२२३९१
भीमफेदी रेडक्रस:	६२०६९९
पालुङ रेडक्रस:	९८५४२०७४०९
बज्रबाराही रेडक्रस:	९८५४३०२९२४
सहकारी अस्पताल:	०५४-५२४८०९, ९८५४१९१९४
बसामाडी एम्बुलेन्स:	९८४५२९६४४५
वारुण यन्त्र:	१०९
वाल हेलमलाइन नेपाल:	१०९८
माइती नेपाल:	५२०५०
आपाङ्ग बाल अस्पताल:	९८४५२९६४४५
आर्काजिक हितको लागि	राजाकुरा राष्ट्रिय दैनिक

भोलिको पात्रो

भोलि वि.सं. २०६० फागुन २६ गते शनिवार ९ मार्च २०२४ । चतुर्दशी, माघ कृष्णपक्ष । सिल्लगागा ११४४ ने.सं. । सूर्योदय ६:२२, सूर्यास्त ६:०८ ।

आजको राशिफल

मेघ	: इनाम हात पर्नेछ	तुला	: सामाजिक दायित्व बढ्नेछ
वृष	: श्रम खेर जानेछ	वृश्चिक	: काममा सहयोग मिल्नेछ
मिथुन	: पढाइमा प्रगति हुनेछ	घनु	: अनावश्यक खर्च हुनेछ
कर्कट	: उत्साहमा कमी आउनेछ	मकर	: चिताएको काम बन्नेछ
सिंह	: आफन्तबाट धोका हुनेछ	कुरुम	: नसोचको फाइदा पाइनेछ
कन्या	: प्रतिष्ठित काम पाइनेछ	मीन	: चुनौतीहरू बढ्नेछन्

'दाहाल, देउवा र ओलीको उपयोगिता १५ वर्षअघि नै सकिएको हो'

मुमाराज खनाल

नेपाली राजनीतिमा प्रचण्ड प्रवृत्तिको बारेमा धेरै बहस गर्न आवश्यक छैन । उनको प्रवृत्ति बारे आम नेपालीलाई थाहा भइसकेको छ । तर राजनीतिमा जुन दलहरूको धेरै वर्षको इतिहास छ, जसले विभिन्न कालखण्डमा एक प्रकारको आन्दोलनको नेतृत्व गरेका छन् र उनीहरूको सानो होस् वा ठूलो समाजको एक तफ्कालाई प्रशिक्षित गरेका छन् ।

यस्तो मुलुकमा कुनै पनि पार्टीको नेता सधैं ५० वर्ष सम्म निरन्तर राजनीतिको केन्द्रमा राखिरहन्छौं । त्यस्तो राजनीतिमा कुनै नेताले अह पाटीसँग गठबन्धन गरेर हिजो हामीले संसदीय व्यवस्थामा राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी जस्तो सानो पार्टीका दुई प्रधानमन्त्री भएको पनि देखेका थियौं, र ठूला दुई दलमा हुने प्रतिस्पर्धाको फाइदा सानो दलले लिने अस्थिर राजनीतिमा सधैं त्यो मौका भइरहन्छ ।

प्रचण्ड भनेको सधैं एउटा सत्ता र शक्तिमा रहन जस्तोसुकै कर्म गर्ने प्रवृत्ति हो । उहाँमा कुनै विचार, सिद्धान्त र नैतिकता भन्ने न छैन । त्यस्तो निर्लज्जताको पराकाष्ठा, समाजका सामाजिक र आर्थिक आधारहरूलाई धाम्न नसकेको राजनीतिक नेतृत्व भएपछि जस्तोसुकै अराजकीयलाई पनि हामीले राजनीति भनिदिनु पर्नेछ । जोसुकै अराजक र अविश्वसनीय नेतालाई राजनीतिक रूपमा चलाएर चलाइन्छ । अनि जो जति भुक्त सक्छ, जति भुक्त्याउन सक्छ र शक्तिमा टिक्न सक्छ, त्यसलाई कुशल राजनीतिज्ञ भननुपर्ने अवस्था छ । त्यसकारण यस्तो बेलाभन्दा राजनीति प्रति टिप्पणी गर्नु सुखद छैन ।

चेतना पुगिसकेपछि त्यसबाट फाइदा लिनुपर्छ भनेर चेतनाले उल्टो छलाड लगाएको हो । हिजोको कुनै चेतना नभएको एउटा मूर्खतापूर्ण रूपमा नेपाली समाजको विध्वंस गरेको हो । र त्यो विध्वंसमाफुट् जुन वर्षात प्राप्त भयो अब त्यस मार्फत आफ्नो र परिवारको जीवनस्तर माथि उठाउने, मुलुक र जनताको जीवन बरबाद गर्ने भन्ने चेतना आयो । यो चेतना हिजो पनि उल्टो थियो र आज पनि उल्टो छ ।

हिजो पनि मूर्खतापूर्ण कुरा थियो । त्यो अज्ञानतावस मूर्खता थियो वा उनीहरूको सैद्धान्तिक अज्ञानता वा कम्पनी भन्ने मानौं र आज त्यो विचारबाट राज्य दोहन, नागरिक दोहन मार्फत शक्ति सत्ता र ऐसआराम सबै प्राप्त हुने रहेछ भन्ने भएपछि त्यो चेतनाले उल्टो छलाड लगाउन थाल्यो । त्यसकारण न त्यो हिजो चेतना थियो, न आज छ । अब आजको उन्नत चेतना भनेको राज्य दोहन बाहेक केही गर्न नसके कुनै नेता जब सत्तामा आउँछ, उसको चेतना व्यक्तित्वगत स्वार्थमा लाग्छ । अहिले देखिएको दुर्गतिको कारण पनि त्यही हो ।

हिजो पनि उनीहरू सानो ठग थिए,

एक अर्कालाई सानो रूपमा हिसा गर्ने थियो, अहिले त्यो राज्य स्तरमा पुग्यो । त्यही चरित्रको विस्तारित रूप अहिले हो । हिजो भयंकर नैतिक थियो, आज अनैतिक भयो भन्ने हैन । हिजो नैतिक भएका मान्छेहरू सत्तामा जाँदा पनि नैतिक देखिएका छन् । कृष्णप्रसाद भट्टराई मनमोहन लगायतका मान्छेहरू जहिल्यै नैतिक नै रहे त । हिजो एउटा गठबन्धन गरेर भोट

लिएर आउने बित्तिकै अर्को विजतीय गठबन्धन गरेको छ । ती नागरिक, मतदातालाई यिनले के जवाफ दिन्छन् ? हिजो कुनै विचार सिद्धान्त थियो भने त्यसले गलत गर्ने हैन रहेछ । हाम्रो जस्तै संसदीय राजनीतिक प्रणालीले बेलायत भारत लगायतका देशमा काम गरेको छ त । कम्युनिस्ट जस्तो विचारधाराले चीनमा काम गरेको छ । तर त्यही विचारधारेले कोरिया मा काम गरेको छैन । त्यही विचारधारेले कयौं देशहरू टाट पल्टेएका छन् । त्यसैले हामीले अभ्यास गरिरहेको संसदीय व्यवस्थामा कुनै विचार धाराले त्यो कम्युनिस्ट विचारधारा भए पनि वर्तमान प्रणाली अन्तर्गत यैसकै काम गर्ने हो । त्यस कारणले यी कम्युनिस्ट, कांग्रेस लोकतान्त्रिक भए पनि आर्थिक उन्नति भएको छैन । गरिबी बढ्दै गइरहेको छ । न शिक्षा, स्वास्थ्यजस्ता जनताका आधारभूत अवस्था सिर्जना गर्न न सकिएको छ ।

हाम्रो छिमेकी देश स्वतन्त्रताको शताब्दीमा पुग्दै छ । त्यसमा उनीहरूले निश्चित गोल राखेर जुनसुकै प्रधानमन्त्री हुँदा पनि त्यही गोल हेरेर हिँडेका छन् । हाम्रो गोल के हो त ? सत्ता परिवर्तन हो । दिने त्यो सत्ता परिवर्तनका लागि नयाँ नयाँ खेलौना जोगीहरू हुन । र यसले अझ बढी जनतामा आत्मविश्वास गुम्ने र अविश्वास पैदा गर्ने हो । अहिले राजनीतिकप्रति मान्छेमा यति वितृष्णा छ कि यसप्रति टिप्पणी गर्नु नै आफ्नो बेइज्जत हुनु बराबर भइसकेको छ ।

यहाँ एकले अर्कोको प्रयोग हैन कि जोसँग मिल्दा फाइदा हुन्छ, त्योसँग मिल्नसकेका छन् । प्रधानमन्त्री जुन हो, त्यसले अहमलाई प्रयोग गरेको जस्तो देखिन्छ । तर प्रधानमन्त्री

स्वयं के भएको छ त कहिले एमालेको त कहिले कांग्रेसको खेलौना भइरहेको छ । एउटा सानो पार्टीले आफ्नो फाइदाको लागि जुन ढंगको संसदीय अंकगणितलाई प्रयोग गरेर वितण्डा मच्चाइरहन्छ, त्यसलाई राजनीतिक सफलताको रूपमा बुझ्ने समाज जबसम्म रहन्छ, तब सम्म यस्ता प्रकरण दोहोरिहन्छन् । यस्तै मान्छेले चुनाव जित्छन्, सत्ता चलाउँछन् ।

अहिले मन्त्री भएका मान्छेहरूको क्षमता हेरेर नै काम भएन भनेर आशा गर्नु नै बेकार हो । आशा नगर्न नै मन्त्री बनाएको हो र सत्तामा पठाएको हो । अहिले खाडी, युरोपमा दौडधुप बढ्दो छ । विद्यार्थीका नाममा सबै मजदुर नै पाएका हुन् । नेपालमा यो आर्थिक दौडधुप सुगौली सन्धि देखि कै हो । यसलाई रोक्न सक्ने नेतृत्व चाहिएको हो । तर त्यो छैन ।

हाम्रो अवस्था २०५० सालयता धेरै विभिन्नै गइरहेको छ । किनकि हाम्रो शैक्षिक, आर्थिक अवस्था र अपेक्षाबीच दूरी धेरै भयो । पहिला आशा कम थिए, सानो अर्थतन्त्रले ध्याउँथ्यो । तर अहिले इन्टरनेटको विकासले धेरै फाट्टाएर मान्छेका अपेक्षा ठूला भए । त्यसैले अबको नेतृत्वले डिपार्लरको विकासको अपेक्षा गरेको छ । तर हाम्रो नेतृत्व बामपुट्टेको भयो । संसारको परि वर्तन प्रति बेखबर छ । यहाँ भएका दुई पार्टीसँग मिलेर राज्यलाई कसरी लुट्ने भन्दा माथि जाने नेतृत्व नै पाउँदैनौं । २०१७ साल यताको आम निर्वाचनपछि दिन प्रतिदिन हामीले नालायक नेतृत्व पाउँदै गयौं ।

दाहाल, देउवा र ओलीको ध्याउन्न सत्तामा टिक्नु बाहेक केही छैन । यिनीहरूको उपदेयता सकिएको १५ वर्ष जति भयो । तर ती पार्टी कब्जा गर्न दोस्रो पुस्तामा त्यो बहस नै छैन । माओवादी जस्तो एक मनवादी पार्टी प्रचण्डको निजी कम्पनी जस्तो छ । त्यसमा आन्तरिक लोकतन्त्रको विषय उठाउनसक्ने फुटिरहन्छ । तर एमाले जस्तो पार्टी, जो संसदीय राजनीतिको अभ्यास गरेको थियो र ०४६ सालको चौथो महाधिवेशनबाट आन्तरिक-बाह्य प्रतिस्पर्धालाई मदन भण्डारीले जसरी सूत्रबद्ध गरे, त्यो महत्वपूर्ण थियो ।

एमालेले संसदीय अभ्यासमा औपचारिक लोकतन्त्रबाट वास्तविक लोकतन्त्र तर्फ रूपान्तरण गर्न नाममा खुट्ट्याउँदै लाग्यो । तर पार्टी भित्र त्यसका बहस जीवितै थिए । तर ओलीको नेतृत्वमा आइसकेपछि त्यो बहस सकियो । उनले पार्टीको अधिनायकवादी शैलीमा प्रचण्डको सिको गर्ने । वास्तवमा ओली मदन भण्डारीको उत्तराधिकारी भन्दा पनि प्रणालीको उत्तराधिकारी बढी देखिए किनकि उनलाई पार्टी कब्जा गर्नु पर्छ भन्ने लाग्यो । कांग्रेस चाहिँ देउवा जस्तो एउटा गिरोह चलाउनेको नेतृत्वमा पुग्यो ।

राजनीतिक भ्यूटावर प्रोजेक्टका

कुराहरू नेता विशेषलाई ठूलो रकम बुझाउन आवश्यकता भन्दा बाहिरका आयोजना आए । जसले गर्दा हाम्रो पुर्वाधारको क्षेत्र चौपट भएर गयो । त्यसैले यो भयावह अवस्था सिर्जना यही तीन मूल नेतृत्वका पार्टीको असफलता मान्ने हैन, यो विगत १५ वर्षमा हामीले सबै राजनीतिक पार्टीका नेताहरू चाहिँ एकैदमै औसतभन्दा तलका पायौं । जसको प्रभाव हाम्रा अह लोकतान्त्रिक संस्थाहरूमा पनि पर्यो । र राम्रो सचिव छैन, राम्रो प्रोफेसर छैन, संस्थामा राम्रो डाक्टर छैन भने जस्तो प्रकारको नेतृत्व हाबी भयो । हाम्रा सम्पूर्ण लोकतान्त्रिक र अह नौपचारिक, विकास निर्माणका संस्थाहरू यी सबैतिर व्यक्तिवाद हाबी भयो । जसले गर्दा मुलुकले यो दुर्भाग्य भोगिरहेको हो ।

हाम्रो विनिमय दर स्थिर हुनाने व्यापार घाटा बढ्दै बढ्दै गइरहेको छ । किनकि उनीहरूले विकास गरिरहेका छन् हामी विकासमा तलतल परिरहेको छौं । त्यस्तै राजनीतिक पुँजी पनि ह्रासोन्मुख भयो । नकारात्मक पुँजीका रूपमा यो जन्मा भयो । यो राजनीतिमा लागि व्याज धेरै तिर्नुपर्ने भयो । त्यसैले सचिवालय पुँजी त्यो सकारात्मक पुँजी भए त राम्रो भयो । तर हामी चर्को राजनीतिक व्याज तिर्नुको लागि हामीलाई निकै सक्न परेको छ ।

जस्तो फास्ट्याकबाट पुर्वाधारका सामान वा लगानीको एजेन्डालाई मन्त्रालयमा समन्वय गरेर जसले लगानी गर्छ, त्यो लगानीमा अगडि बढाउन लगानी बोर्ड बनाउँछ । तर त्यो लगानी बोर्ड अहिले राजनीतिक पार्टीका लागि जागिर खाने र राज्यको लागि बोझ मात्रै साबित भयो । त्यस्तै यस्ता अह संस्थाहरू राज्यलाई बोझ थुपार्ने भन्दा त्यसको अह उपदेयता केही छैन ।

त्यसैले कुनै राजनीतिक पुँजी सकारात्मक रूपले साँच्चैमा प्रतिपक्ष भएको भए सत्ता पक्षले नराम्रो गरेको छ भने प्रतिपक्ष मार्फत सचिवालय जुन राजनीतिक पुँजी हो, त्यसले अर्को निर्वाचनमा आफ्नो त्यो व्याज जनतालाई सकारात्मक रूपले फिर्ता दिन्छ्यो तर हाम्रोमा त नागरिक बाहेक कोही प्रतिपक्ष छैन ।

त्यसैले अबको राजनीतिमा गएका जति सबै सत्ता पक्ष र आम जनता प्रतिपक्ष हो । ओलीहरू पार्टी एकता गर्न तयार भइरहेका छन् । कति दिक्क आफ्नो ठाउँमा छुट्टो छ । तर यस पटक पहिलो पटक भएकै पार्टी एकता जत्रो त नहोला । यो एकता आमामी चैतसम्म टिक्छ नटिक्छ । तर वैशाखसम्म यिनले पार्टी एकता गर्छन् । अहिले ओलीको पनि सजिलो पार्टी छ । ओलीले कसैको अपशयः लाग्नु हुन्छ । पार्टी निजी कम्पनी जस्तै हो । यिनको व्यक्तित्वगत स्वार्थमा थोरै टकराव भयो भने कांग्रेससँग मिलाइहाल्छन् । त्यसका लागि कांग्रेसको नेतृत्वमा रहनै छ ।

(साभारः खबरबहा)

रायसिना संवाद २०२४ र परराष्ट्रनीति : एक विमर्श

तिपिन देव

रायसिना संवाद २०२४ नवौं शृंखलाको रूपमा नया' दिल्लीमा सम्पन्न भएको छ । फेब्रुअरी २१ देखि २३ सम्म चलेको रायसिना संवाद वैदिक परम्परासँग जोडिएको छ ।

संसारका कहलिएका नीति निर्माता, चिन्तक, राजनेता, पत्रकार, पर्यावरणविद्, उद्योगपति, लगानीकर्तालगायत समाजका हरेक तप्काका मूर्ध्य व्यक्तिहरूको सहभागिताले रायसिना संवादलाई महिमामण्डित गर्दै आएको छ । १२५ भन्दा अधिक देशहरू २५०० प्रतिनिधिहरूको अन्तरक्रियाद्वारा संसारमा गहन र मौलिक समस्याहरूप्रति रायसिना संवाद विमर्श गर्ने गरेको छ । संसारका २५ वटा राष्ट्रहरूका परराष्ट्रमन्त्री र भूतपूर्व प्रधानमन्त्रीसमेत रायसिना संवादको हिस्सा बनेको देखिन्छ ।

दिल्लीमा रायसिना संवादको उद्घाटन प्रियाका प्रधानमन्त्रीबाट भएको थियो । रायसिना संवादको विषयवस्तु चतुरङ्ग रहेको छ । पार्यावरण, रिसिया-युकेन युद्ध, विद्युतीकरण, वै कल्पिक ऊर्जा, हिन्दमहासागरीय नीति, भूमण्डलीकरण, खुला अर्थतन्त्र, इजरायल-हमास द्वन्द्वलगायत संसारमा विभिन्न पेंचिना मुद्दाहरूमा रायसिनामा बहस भएको देखिन्छ ।

रायसिना संवादमा भारतीय परराष्ट्रनीतिको प्राप्को बारेमा परराष्ट्रमन्त्री डा. जयशंकरले अन्तरक्रिया गरेका छन् । वर्तमान अवस्थामा परराष्ट्रनीति बौद्धिक अभ्यास मात्र नभई प्रत्येक जनजनसँग गाँसिएको विषय भएको समेत उनले रायसिना संवादमा तर्क प्रस्तुत गरेका छन् । भूमण्डलीकरणको प्रभाव र प्रकोपले गर्दा कोरोनाको कहरको महसुस हरेक घर र दैनैमा पुगेको उदाहरण दिँदै डा. जयशंकरले परराष्ट्रनीतिबाट प्रत्येक व्यक्ति प्रभावित भएको कुरासमेत उल्लेख गरेका छन् । परराष्ट्र नीतिको प्रयोगले नै गर्दा कोरोनाको समयमा ७० लाख भारतीय नागरिकलाई विश्वको कुना-कुनाबाट भारत फर्काउन सफल भएको कुरा उनले उल्लेख गरेका छन् ।

रायसिना संवादमा परराष्ट्रनीति र सर्वसाधारणको जीवनबीचको सम्बन्ध रिसिया-युकेन युद्धको आलोकमा वर्णन गर्न सकिन्छ । रिसिया-युकेन युद्ध शुरु हुनेबित्तिकै मध्यपियाली

देशहरूले पेटुलि, डिजेल र ग्यासको दरमा व्यापक बढोत्तरी गरेका थिए । हरेक पश्चिमा दबाबका बाबजूद पनि आफ्नो कूटनीतिलाई परिचालित गर्दै भारत सस्तो दरमा रिसियासँग ऊर्जा खरिद गरेर आफ्नो आर्थिक वृद्धि दरका साथै महँगो नियन्त्रण गर्न सफल भएको परिघटनालाई सफल परराष्ट्र नीतिको प्रयोगको रूपमा लिन सकिन्छ । अर्थात् हरेक देशले परराष्ट्रनीतिलाई आफ्नो राष्ट्रिय हित अनुरूप परिचालित गर्नुपर्छ । रायसिना संवादमा डा. जयशंकरले भारतको परराष्ट्रनीतिको नजर विश्वभरि काम गरिरहेका ३३ मिलियन भारतीयहरको हक, हित र सुरक्षालाई ध्यानमा समेत राख्नु हुनै भनेका छन् । साथै १ दशमलव ३ मिलियन भारतीय विद्यार्थी विश्वको कुनाकुनामा अध्ययन गर्दा उनीहरूको समस्याप्रति सचेत हुनुसमेत भारतीय परराष्ट्रनीतिको दायित्व हो भन्दै कुरा उनले रायसिना संवादमा उल्लेख गरेका छन् ।

रायसिना संवादमा भारत-चीनका सम्बन्धमा समेत व्यापक विमर्श भएको देखिन्छ । सन् २०१७ देखि हाल भारत-चीन कूटनीति तनावपूर्ण रहेको छ । सन् १९८८ मा भारतका प्रधानमन्त्री राजीव गान्धी र चिनिया राष्ट्रपति देङको बीच भएको सहमतिका आधारमा भारत भारतीय नागरिकलाई विश्वको कुना-कुनाबाट भारत फर्काउन सफल भएको कुरा उनले उल्लेख गरेका छन् । रायसिना संवादमा परराष्ट्रनीति र सर्वसाधारणको जीवनबीचको सम्बन्ध रिसिया-युकेन युद्धको आलोकमा वर्णन गर्न सकिन्छ । रिसिया-युकेन युद्ध शुरु हुनेबित्तिकै मध्यपियाली

वास्तवमा पूर्वीय दर्शनको आधार स्तम्भ नै शास्त्रार्थ हो ।

शास्त्रार्थको समुद्र मन्थनको अमृतबाट मानवोपयोगी सिद्धान्तको उद्भव हुन्छ । यस अर्थमा रायसिना संवादको प्रारुप नेपालजस्ता वैदिक संस्कृतिमा आधारित मुलुकहरूको लागि समेत उपयोगी हुन सक्छ ।

चिनियाँ नीतिमा व्यापक परिवर्तन भएको छ । सन् २००० देखि हालसम्म गलवान घाँटीको १५ हजार फिटको उचाइमा दुवैतर्फबाट ६० हजार सैनिक तैनाथ रहेका छन् । डा. जयशंकरले भारत-चीनबीचको कटुतालाई सुज्ञात्मक व्याख्या रायसिना संवादमा गरेका छन् । भारत-चीन सम्बन्धको कटुताका कारण नेहरूको परराष्ट्रनीति रहेको समेत उनको तर्क रहेको छ । सन् १९५० तत्काल नै नेहरू मन्त्रिमण्डलका गृहमन्त्री सरदार पटेलले नेहरूको चिनियाँ नीतिलाई आलोचना गरेका थिए ।

चिनियाँ अभ्यता र संस्कृतिको सम्मोहनबाट नेहरू भारत-चीनबीच सामीप्यता बढाउन चीनलाई सुरक्षा परिषद्को सदस्य बनाउन दुइ संकल्पित थिए । तत्कालीन अवस्थामा भारतको विकास र समृद्धिको लागि अमेरिकासँग सहज सम्बन्ध बनाउनुपर्ने आग्रह डा. जम्बेडकरको थियो । अर्थात् नेहरूको परराष्ट्रनीतिको आलोचकको रूपमा मूर्ध्यन् नेताहरूमा डा. आम्बेडकर, डा. श्यामाप्रसाद मुखर्जी, मिर्न मसानी र सरदार पटेलसमेत थिए । रायसिना संवादको माध्यमबाट बोर्डरको समाधानलाई पूर्ण समाधान नगरीकन चीनसँग सहज र सघन सम्बन्ध नहुन सक्ने तर्क डा. जयशंकरको रहेको छ ।

कार्यक्राममा डा. जयशंकरद्वारा प्रकाशित पुस्तक 'हवाई भारत ध्याउन्न'ले व्यापक चर्चा पाएको थियो । वर्तमान भूराजनीतिलाई

सुष्म विश्लेषण र संश्लेषण गर्न रामायण अति उपयोगी भएको कुरा फुलकमा उल्लेख रहेको छ । कानुनी राज्य भन्नाले नै रामराज्य रहेको छ । ठूला शक्तिलाई लगायत लगाउन परराष्ट्रनीतिमा गठबन्धनको अहम भूमिका हुन्छ । रामायणमा रामले गठबन्धनको प्रचुर मात्रामा प्रयोग गरेका थिए । वर्तमान भूराजनीतिमा कर्वाड (अमेरिका, भारत, जापान र अस्ट्रेलिया), अक्स (अमेरिका, ब्रिटेन र अस्ट्रेलिया) पनि गठबन्धनको नै प्रयोग हो । डा. जयशंकरले भारत ३६ वटा गठबन्धनमा सहभागी रहेको समेत उक्त पुस्तकमा उल्लेख गर्नुभयो । परराष्ट्रनीतिमा सूचना र सामर्थ्यको अन्तरग्रहण हुनुपर्दछ । विभिषण र हनुमान सूचना सामर्थ्यको अन्तरग्रहण रहेको कुरा भन्नुपर्छ । कूटनीतिज्ञ योग्यता र सीर्यको आधारमा युक्त हुनुपर्दछ ।

अहिले रावणको दरबारमा आफ्नो घाँटो आफैँ निर्माण गरेको तथ्य वर्तमान परिवेशमा समेत लागू हुन सक्छ । अब्बल व्यक्तिको कूटनीतिज्ञ हुनुका लागि अभ्यास, फिजी, श्रीलंका, यमन, सुदानजस्ता अनेकौँ मुलुकमा भारतले सर्वप्रथम राहत पुऱ्याएको समेत उल्लेख गरेका छन् ।

रायसिना संवादमा परराष्ट्रनीति र वैदिक दर्शनबीच तादात्म्यता र सामीप्यता हेर्न सकिन्छ । वास्तवमा पूर्वीय दर्शनको आधार स्तम्भ नै शास्त्रार्थ हो । शास्त्रार्थको समुद्र मन्थनको अमृतबाट मानवोपयोगी सिद्धान्तको उद्भव हुन्छ । यस अर्थमा रायसिना संवादको प्रारुप नैपालजस्ता वैदिक संस्कृतिमा आधारित मुलुकहरूको लागि समेत उपयोगी हुन सक्छ ।

विगतको तथ्य वर्तमान परिवेशमा समेत लागू हुन सक्छ । अब्बल व्यक्तिको कूटनीतिज्ञ हुनुका लागि अभ्यास, फिजी, श्रीलंका, यमन, सुदानजस्ता अनेकौँ मुलुकमा भारतले सर्वप्रथम राहत पुऱ्याएको समेत उल्लेख गरेका छन् ।

